

POSTANOWIENIE

Dnia 30 maja 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Dariusz Zawistowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Irena Gromska-Szuster

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z wniosku S. K. - kuratora Przedsiębiorstwa Wielobranżowego "A." sp. z o.o. z siedzibą w P.

o rozwiązanie spółki,

na posiedzeniu jawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 30 maja 2008 r.,

na skutek zagadnienia prawnego przedstawionego

przez Sąd Okręgowy

postanowieniem z dnia 28 lutego 2008 r.,

"1. Czy uprawnienia kuratora, o jakich mowa w art. 29 ust. 2 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. "o Krajowym Rejestrze Sądowym" (tekst jedn.: Dz.U. 2001 r., Nr 17, poz. 209 z późn. zm.) przysługują również kuratorowi osoby prawnej powołanemu na podstawie art. 42 k.c. ?

2. Czy postępowanie o rozwiązanie osoby prawnej oraz ustanowienie likwidatora wszczęte przed sądem rejestrowym przez kuratora osoby prawnej na podstawie art. 29 ust. 2 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. "o Krajowym Rejestrze Sądowym " (tekst jedn.: Dz.U. 2001 r., Nr 17, poz. 209 z późn. zm.) odbywa się przy uczestnictwie tej osoby prawnej reprezentowanej przez innego kuratora ustanowionego dla tego postępowania, czy też kurator inicjujący to postępowanie reprezentuje w nim tę osobę prawną ?"

odmawia podjęcia uchwały.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 5 grudnia 2007 r. Sąd Rejonowy oddalił wniosek kuratora Przedsiębiorstwa Wielobranżowego „A.” sp. z o.o. w P. o rozwiązanie tej spółki. W wyniku postanowienia Sądu Okręgowego, który stwierdził, że pismo wszczynające postępowanie w sprawie, oznaczone przez kuratora jako pozew, należy uznać za wniosek zgłoszony na podstawie art. 29 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tj. Dz. U. z 2001 r., Nr 17, poz. 209 ze zm. - dalej ukrs), sprawa była rozpoznawana przez sąd rejestrowy w trybie nieprocesowym.

Sąd Rejonowy uznał, że kurator spółki ustanowiony przez sąd opiekuńczy na podstawie art. 42 § 1 k.c. nie posiada uprawnień przewidzianych dla kuratora powołanego przez sąd rejestrowy na podstawie art. 26 ukrs (kuratora rejestrowego). Nie miał on zatem legitymacji do występowania przed sądem rejestrowym z wnioskiem o rozwiązanie spółki w oparciu o treść art. 29 ust. 2 ukrs, co w jego ocenie przemawiało za oddaleniem wniosku.

Przy rozpoznaniu apelacji wnioskodawcy Sąd Okręgowy uznał, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne. Zagadnienia, te sformułowane w postanowieniu z dnia 28 lutego 2008 r., zostały przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia na podstawie art. 390 § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Pierwsze z pytań przedstawionych przez Sąd Okręgowy zostało wadliwie zredagowane. Nie ulega wątpliwości, że zakres uprawnień kuratora ustanowionego przez sąd opiekuńczy na podstawie art. 42 § 1 k.c. jest inny niż kuratora „rejestrowego”. Wynika to wyraźnie z treści przepisu art. 26 ukrs. Nie można też pomijać, że zakres kompetencji tego kuratora, inaczej niż w przypadku kuratora „rejestrowego”, jest określany w zaświadczeniu wydanym przez sąd opiekuńczy (art. 604 k.p.c.), co przy ocenie zakresu jego umocowania wymaga uwzględnienia treści zaświadczenia, w poszczególnych wypadkach ustanowienia kuratora przez sąd opiekuńczy.

Uzasadnienie postanowienia o przedstawieniu Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia pierwszego zagadnienia prawnego wskazuje, że przyczyną wątpliwości Sądu Okręgowego jest rozumienie pojęcia kuratora użyte w art. 29 ukrs. Zdaniem tego Sądu nie jest jasne, czy w przepisie tym chodzi wyłącznie o kuratora ustanowionego na podstawie art. 26 ukrs, czy też regulacja ta odnosi się także do inaczej powołanych kuratorów osoby prawnej. Sąd drugiej instancji podkreślił, że w art. 29 ukrs mowa jest tylko o kuratorze, bez precyzyjnego dookreślenia tego podmiotu, co budzi wątpliwość i nie pozwala ograniczyć się wyłącznie do wykładni językowej tego przepisu.

Powyższe stanowisko podyktowane stwierdzeniem, że w art. 29 ukrs jest mowa o kuratorze, bez sprecyzowania, że chodzi o kuratora „rejestrowego”, jest nieuzasadnione. Nie ulega bowiem wątpliwości, że przepis art. 29 ust. 2 ukrs pozostaje w ścisłym związku z innymi przepisami tej ustawy. Zarówno przepisy go poprzedzające (przede wszystkim art. 26 ust. 1), jak i przepisy następujące po nim (np. art. 30) odnoszą się niewątpliwie do kuratora „rejestrowego”. Uznanie w tych okolicznościach, że w grupie przepisów regulujących daną instytucję można wyróżnić jeden z nich, w którym użyto jedynie ogólniejszego pojęcia kuratora, odmiennie od pozostałych przepisów, byłoby sprzeczne z regułami wykładni systemowej. W ich świetle należy przyjąć, że ustawodawca w art. 29 ust. 2 nie odwołał się do oznaczenia kuratora, jako powołanego na podstawie art. 26 tej ustawy, jedynie dla uniknięcia powtórzeń w tym zakresie, uwzględniając zasady techniki legislacyjnej, gdy jednocześnie kontekst tej regulacji nie budzi wątpliwości, że chodzi w niej również o kuratora powołanego na podstawie art. 26 ukrs.

Wymaga także podkreślenia, że art. 178 § 1 k.r.o. przewiduje, iż kuratora ustanawia się w wypadkach w ustawie przewidzianych. W praktyce sąd opiekuńczy powołuje kuratora w wielu różnych sytuacjach, gdy uzna, że wymaga tego ochrona interesów określonej osoby. Instytucja kurateli jest zatem istotnie zróżnicowana, mimo używania jednego oznaczenia podmiotu, o którym mowa w art. 178 § 1 k.p.c. W tym kontekście należy pamiętać, że mimo podobieństwa zadań kuratora ustanowionego na podstawie art. 42 k.c. i kuratora „rejestrowego” (powołanie organów osoby prawnej, a w razie potrzeby doprowadzenie do jej

likwidacji), różne są jednak przesłanki powołania tych kuratorów. Ich uwzględnienie nakazuje przyjąć, że zakres zastosowania art. 26 ust. 1 ukr. i art. 42 k.c. jest inny. Powoduje on, że przepisy te wzajemnie się uzupełniają i nie ma przesłanek dla stwierdzenia, że pierwszy z nich ma charakter normy szczególnej.

Odrębność instytucji obu wskazanych wyżej kuratorów podkreśla ponadto regulacja dotycząca wymogów odnośnie ich kwalifikacji. Co do kwalifikacji kandydatów na kuratora „rejestrowego” zostały one wyraźnie określone w przepisach odrębnych (Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2000 r. w sprawie kwalifikacji wymaganych od kandydatów na kuratorów ustanawianych na podstawie przepisów ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, sposobu prowadzenia listy tych kandydatów i danych ujmowanych w liście kandydatów na kuratorów, Dz. U. Nr 117, poz. 1241). Podobne znaczenie należy przypisać treści § 16 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2000 r. w sprawie szczegółowego sposobu prowadzenia rejestrów wchodzących w skład Krajowego Rejestru Sądowego oraz szczegółowej treści wpisów w tych rejestrach (Dz. U. Nr 117, poz. 1237), zgodnie z którym do rejestru wpisuje się kuratora ustanowionego na podstawie art. 26 ukr. oraz „innych kuratorów ustanowionych na podstawie przepisów szczególnych”. Rozporządzenie to do przepisów szczególnych zalicza zatem także art. 42 k.c.

Uwzględniając powyższe należy przyjąć, że treść art. 29 ust. 2 ukr., w którym nie zawarto zwrotu „kurator ustanowiony na podstawie art. 26 ukr.”, w żadnym razie nie uzasadnia oceny, że przepis ten odnosi się również do kuratora powołanego przez sąd opiekuńczy na podstawie art. 42 k.c. Pierwsze z przedstawionych pytań nie miało zatem charakteru istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 390 § 1 k.p.c.

Jednocześnie nie znajduje uzasadnienia wyrażone przez Sąd Okręgowy stanowisko, jakoby brak możliwości zastosowania regulacji z art. 29 ust. 2 ukr. wprost do kuratora ustanowionego na podstawie 42 k.c. oznaczał powstanie luki w prawie i kurator ten „jak się wydaje, nie miałby żadnej prawnej możliwości doprowadzenia do wyeliminowania z obrotu osoby prawnej, która nie jest

w stanie wypełnić swych zadań i wyłonić organów do jej reprezentowania". Legitymacja do wszczęcia odpowiedniego postępowania sądowego jest określana przez przepisy prawa materialnego. Art. 42 § 2 k.c. stanowi, że kurator powinien postarać się niezwłocznie o powołanie organów osoby prawnej, a w razie potrzeby o jej likwidację. Nie powinno budzić wątpliwości, że art. 42 k.c. wskazuje zatem dostatecznie na legitymację kuratora do wszczęcia postępowania sądowego, które mogłoby doprowadzić do urzeczywistnienia celu określonego w tym przepisie. Kwestią otwartą pozostaje natomiast zagadnienie, jaki sąd jest właściwy do rozpoznania takiej sprawy. Nie było to przedmiotem przedstawionych Sądowni Najwyższemu zagadnień prawnych. Należy jednocześnie podkreślić, że o istnieniu legitymacji kuratora do domagania się rozwiązania spółki nie może decydować zagadnienie właściwości sądu, w tym ocena właściwości funkcjonalnej sądu.

Sąd drugiej instancji powziął również wątpliwość, czy kurator inicjujący postępowanie przed sądem rejestrowym na podstawie art. 29 ust. 2 ukrs jest uprawniony do reprezentowania w nim osoby, której dotyczy jego wnioski. W tym wypadku należy uwzględnić przede wszystkim, że postępowanie tego rodzaju toczy się w trybie nieprocesowym. Jest zatem możliwy w nim udział jedynie wnioskodawcy. Kurator ustanowiony dla spółki na podstawie art. 26 ukrs jest jej reprezentantem w postępowaniu wszczętym na podstawie art. 29 ust. 2 tej ustawy niezależnie od faktu, że jest w tym postępowaniu wnioskodawcą. Nie sposób przyjąć, że kurator „rejestrowy” jest ustanawiany tylko dla złożenia wniosku o wszczęcie postępowania, gdy przepisy, które uzasadniają jego powołanie, przewidują dla kuratora szersze kompetencje. Należy też uwzględnić, na co zwrócił uwagę sam Sąd Okręgowy, że brak jest przepisu, który w wypadku ustanowienia kuratora dla spółki w postępowaniu przed sądem rejestrowym, stanowiłby podstawę do powołania kolejnego kuratora dla tej osoby. Uwzględniając jednocześnie, że art. 694¹ § 2 k.p.c. przewiduje odstępstwa od zasady stosowania następujących po nim przepisów (w wypadku, gdy przepisy szczególne stanowią inaczej, co można odnieść do regulacji wynikającej z przepisu art. 29 ust. 2 ukrs), brak jest jakichkolwiek podstaw by przyjąć, że w postępowaniu toczącym się na podstawie

art. 29 ust. 2 ukrs zachodzi potrzeba powołania drugiego kuratora dla spółki której dotyczy wniosek kuratora ustanowionego dla niej na podstawie art. 26 ukrs.

Z przyczyn wyżej wskazanych brak było podstaw aby na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. udzielić odpowiedzi na przedstawione Sądowi Najwyższemu pytania prawne. Daje temu wyraz treść wydanego postanowienia.